

De Schans in Moelingen

Recent verscheen een stuk over de stuw van Visé in de publicatie *Uit Eijdsens Verleden*, nummer 158 van maart 2021. Dit artikel is vertaald, in het Frans verschenen in *Le Papegaie, le journal des Anciens Arquebusiers de Visé*, in september 2020. Franse tekst van Eddy Bruyère, vertaling van Anne-Mie Beckers. De Franstalige tekst bevat meer foto's en voetnoten.

Uit dit artikel ga ik putten om u een en ander te vertellen over de bouw van de stuw, de elektriciteitscentrale en de brug bij de Schans in Moelingen.

De eerste plannen voor deze stuw en brug dateren al van 1912. Pas in 1976 startten de werken. Een stuw met brug en elektrische centrale. Een waterval van bijna acht meter. Er zijn vier turbines die ongeveer 60 MWh per jaar produceren. De stuw wordt bediend vanuit Yvoz-Ramet.

De Berwijn mondde uit op de plaats van de brug. Ze werd naar het noorden verlegd en kwam daardoor dichterbij de Schans te liggen. In 1985 kon je al te voet of met de fiets over de brug. Daarna volgde het autoverkeer. De vistrap werd er in 1999 aan toegevoegd. Hier worden de visstand en -migratie onderzocht. Jaren geleden heeft Heem en Natuur er een bezoek aan gebracht.

Wat beide artikels niet vermelden is dat er plannen waren om de Maas stroomafwaarts van de dam recht te trekken. Dat zou het rendement aanzienlijk verhoogd hebben. Dan zou ook het grootste deel van de Schans in Moelingen afgegraven worden. We richtten een 'Schanscomité' op. Uiteindelijk ging de rechttrekking niet door omdat Nederland geen grondgebied wou afstaan zonder dat ze daar voordeel aan hadden. Dat werd beslist op een erg officiële vergadering op het provinciaal Gouvernement in Maastricht. Schans gered!

De kelders van het Oostenrijks douanekantoor waren toen nog intact maar zijn door de erosie van de verlegde Berwijn weggevreten. Het Schanscomité heeft gered wat kon, de vondsten zijn door de Limburgse archeologische dienst overgenomen.

De laatste jaren waren er contacten tussen de gemeenten Eijdsen en Voeren betreffende de Schans. Ze resulteerden in twee borden met uitleg, één langs de weg naar Eijdsen en een ander langs de weg naar de Maas.

Elza Vandenabeele

De Schans, ook bekend als de Elvenschans of Navagne, is het stukje Moelingen aan de rechteroever van de Maas. Ooit lag hier een kasteel dat de Spanjaarden in 1634 ombouwden tot een fort om de toegang naar Maastricht te controleren. In 1674 lieten de Fransen het weer slopen. Toen het Spaanse gezag over de Zuidelijke Nederlanden overging naar de Oostenrijkse Habsburgers, lieten die er (in 1717) een nieuw tolkantoor bouwen. Tijdens de Franse bezetting (in 1798) werd het gebouw verkocht aan een ondernemer uit Luik. In 1874 werd het een buitenverblijf van de familie Dessain uit Mechelen. Toen de Duitsers op deze plek in 1914 de Maas overstaken, werd dat volledig vernield.